

SMZ

BARAZA LA MITIHANI LA ZANZIBAR

MTIHANI WA KUIINGILIA KIDATO CHA KWANZA

125

URAIA

MUDA: SAA 2:00

MAJIBU JUMATATU 26 NOVEMBA 2018, mchana

MAELEKEZO KWA WATAHINIWA

1. Mtihani huu una sehemu TATU (3) A, B na C.
2. Jibu maswali YOTE kutoka sehemu A na B; na maswali MANNE (4) kutoka sehemu C.
3. Andika nambari yako ya mtihani katika kila ukurasa.
4. Majibu yote yaandikwe katika nafasi zilizowekwa.
5. Majibu yote yaandikwe kwa kalamu ya buluu au nyeusi.
6. Simu za mkononi na vitu visivyoruhusiwa havitakiwi katika chumba cha mtihani.

KWA MATUMIZI YA USAHIHISHAJI TU

NAMBARI YA SWALI	ALAMA	SAINI
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
JUMLA		

SEHEMU A: (Alama 20)
Jibu maswali YOTE katika sehemu hii

1. Chagua jawabu sahihi kisha andika herufi yake kwenye jadweli.

i) Utaratibu wa uongozi unaoshirikisha wananchi katika maamuzi yanayohusu maisha yao

A. Utaifa B. Utandawazi C. Demokrasia D. Utawala

Jawabu: C. Demokrasia

Demokrasia ni mfumo wa uongozi ambapo wananchi wanashiriki moja kwa moja au kwa njia ya wawakilishi katika kufanya maamuzi yanayoathiri maisha yao. Utaifa ni hali ya kuwa raia, utandawazi ni mchakato wa kushirikisha dunia kwa maendeleo, na utawala unahusisha utendaji wa serikali bila necessarily kuhusisha ushiriki wa wananchi.

ii) Moja kati ya zifuatazo si msingi wa kidemokrasia

A. Kujali na kuheshimu haki za binadamu

B. Kutoa na kupokea habari

C. Kushiriki katika mfumo wa vyama vingi

D. Kuwepo kwa demokrasia ya moja kwa moja

Jawabu: D. Kuwepo kwa demokrasia ya moja kwa moja

Demokrasia ya moja kwa moja sio msingi wa kawaida wa kidemokrasia ya kisasa inayotumika kwa wingi; badala yake, wananchi huchagua wawakilishi. Haki za binadamu, uhuru wa kupata habari, na mfumo wa vyama vingi ni misingi muhimu ya kidemokrasia.

iii) Rangi ya kijani katika bendera ya Taifa humaanisha

A. Utajiri wa madini B. Raia wa Tanzania C. Mimea D. Mito

Jawabu: C. Mimea

Kijani kinawakilisha mimea na kilimo, kinachoashiria ardhi yenye rutuba na kilimo muhimu kwa Taifa. Utajiri wa madini unawakilishwa kwa rangi ya bluu au dhahabu.

iv) Kutokuwa na haraka ya kuhukumu, ni hatua ya

A. Utatuzi wa umasikini katika jamii

B. Utatuzi wa matatizo katika jamii

C. Kutii sheria za nchi

D. Kuepusha migongano katika jamii

Jawabu: D. Kuepusha migongano katika jamii

Kukusudia kutokuwa na haraka ni mojawapo ya tabia inayosaidia kuepuka migongano, kuhakikisha maamuzi yanachukuliwa kwa hekima na umakini.

v) Yafuatayo ni manufaa ya ushiriki wa Tanzania katika Jumuiya ya Madola isipokuwa

A. Kuuza mali ghafi inazozizalisha kwa nchi wanachama

B. Kupata misaada na mikopo kutoka nchi tajiri

C. Kushiriki katika michezo mbali mbali ya Jumuiya ya Madola

D. Baadhi ya nchi wanachama kujitoa katika jumuiya hiyo

Jawabu: D. Baadhi ya nchi wanachama kujitoa katika jumuiya hiyo

Kujitoa kwa nchi wanachama sio faida bali ni changamoto au upungufu. Manufaa mengine ni sehemu halisi ya ushiriki wa Tanzania katika Jumuiya ya Madola.

vi) Makubaliano ya kuanzishwa kwa Umoja wa Afrika yalifanyika tarehe

A. 9/9/1999 B. 19/9/1989 C. 19/9/1979 D. 9/9/2009

Jawabu: C. 19/9/1979

Makubaliano ya kuanzishwa Umoja wa Afrika yalifanyika Septemba 19, 1979, baada ya kutambua haja ya ushirikiano wa kisiasa na kiuchumi barani Afrika.

vii) Watumishi wa umma wanatakiwa kuzingatia kipengele kimoja kati ya vipengele vifuatavyo
A. Usawa B. Maslahi C. Kanuni za kazi D. Ubunifu

Jawabu: C. Kanuni za kazi

Watumishi wa umma wanapaswa kuzingatia kanuni za kazi ili kuhakikisha uwajibikaji, uwazi, na uadilifu katika utoaji wa huduma.

viii) Chombo cha kimataifa kinacholinda na kuendeleza haki za binadamu
A. UNHCR B. UNO C. ILO D. IMF

Jawabu: B. UNO

UNO (United Nations Organization) lina jukumu la kulinda na kuendeleza haki za binadamu duniani. UNHCR inahusiana na wakimbizi, ILO kwa haki za wafanyakazi, na IMF kwa masuala ya kifedha.

ix) Waziri Mkuu wa Jamuhuri ya Muungano wa Tanzania huteuliwa na
A. Wabunge B. Spika wa bunge C. Rais D. Katibu wa bunge

Jawabu: C. Rais

Rais ndiye anayeteua Waziri Mkuu ambaye baadaye husimamia shughuli za serikali.

x) Mtu anapofanya kitendo cha uhalifu anatakiwa
A. Kumkamata mara moja B. Kutoa taarifa mahakamani C. Kutoa taarifa sehemu husika D. Kuchukua sheria mikononi

Jawabu: C. Kutoa taarifa sehemu husika

Sheria inataka uhalifu kuripotiwa kwenye mamlaka husika kama polisi, badala ya kuchukua sheria mikononi, ili kuepuka vurugu na ukiukwaji wa sheria.

2. Andika Kweli au Sikweli

i) Mmong'onyoko wa maadili ni moja kati ya athari za utandawazi.

Jibu: Kweli

Utandawazi unaweza kueneza mitindo na tabia zisizo za kiasili, ikiwa ni pamoja na kupungua kwa maadili ya jamii.

ii) TAKUKURU ni taasisi ya kuzuia na kupambana na magendo.

Jibu: Sikweli

TAKUKURU inashughulika na kupambana na rushwa siyo magendo.

iii) Mahakama ya wilaya kwa kawaida huwa inasikiliza kesi za jinai na madai ya fedha au mali.

Jibu: Kweli

Mahakama ya wilaya inashughulika na kesi ndogo za jinai na madai ya mali au fedha.

iv) Rais wa Tanzania anapokuwa hayupo nchini nafasi yake hushikwa na Waziri Mkuu.

Jibu: Sikweli

Mara nyingi nafasi ya Rais hushikiliwa na Makamu wa Rais, si Waziri Mkuu.

v) Sheria za msingi zinazotawala mwenendo wa siasa na serikali katika jamii huitwa Mahakama.

Jibu: Sikweli

Sheria za msingi huitwa Katiba, si Mahakama.

vi) Uwajibikaji ni sifa ya kiongozi bora.

Jibu: Kweli

Kiongozi bora lazima awe na uwajibikaji ili kuhakikisha uwazi na uadilifu.

vii) Moja ya kasoro za mfumo wa vyama vingi vya siasa ni kuchelewa kufikiwa kwa maamuzi.

Jibu: Kweli

Kuchelewa kwa maamuzi ni changamoto inayotokea kutokana na mzozo kati ya vyama vingi.

viii) Lengo la Jumuiya ya Madola ni kuwepo kwa uhuru, usawa, haki na heshima ya binadamu.

Jibu: Kweli

Jumuiya ya Madola inalenga kuhakikishia usawa na heshima ya haki za binadamu miongoni mwa nchi wanachama.

ix) Ukosefu wa fedha si changamoto ya Umoja wa Afrika.

Jibu: Sikweli

Ukosefu wa fedha ni changamoto kwa Umoja wa Afrika kwani unathibitisha upungufu wa rasilimali kwa baadhi ya nchi wanachama.

x) Jumuiya ya Afrika ya Mashariki ilianzishwa mwaka 1977.

Jibu: Kweli

Taasisi ya EAC ilianzishwa rasmi mwaka 1977 kwa kuzingatia mkataba wa nchi wanachama.

3. Chagua majibu sahihi kutoka KIFUNGU B

i) Upungufu wa kinga mwilini – **J. VVU**

Upungufu wa kinga mwilini unaosababisha udhaifu wa mwili unahusiana na VVU/UKIMWI.

ii) Wajibu wa mwananchi – **D. Kulipa kodi na ushuru**

Mwananchi anatakiwa kuchangia katika maendeleo ya taifa kwa kulipa kodi na ushuru.

iii) Kuanzishwa kwa Umoja wa Mataifa – **E. 1945**

Umoja wa Mataifa ulianzishwa mwaka 1945 baada ya vita vya pili vya dunia.

iv) Idadi ya mikoa ya Zanzibar – **G. Mitatu**

Zanzibar ina mikoa mitatu: Mjini Magharibi, Kaskazini Pemba, na Kusini Pemba.

v) Chombo cha serikali ya mkoa – **H. Kamati ya ulinzi na usalama**

Kamati ya ulinzi na usalama ni chombo kinachosimamia shughuli za usalama katika mkoa.

4. Jaza mapengo

i) Mifumo makuu mi

wili (2) ya kisiasa ni **demokrasia** na **utaifa**.

Mifumo hii inarahisisha ushiriki wa wananchi katika maamuzi na utawala wa nchi.

ii) Tabia zinazokubalika katika kundi la viongozi huitwa **maadili mema**.

Maadili mema yanahimiza uadilifu, uwajibikaji, na heshima miongoni mwa viongozi.

iii) Mahakama hupaswa kufanya kazi zake kwa uadilifu bila ya **upendeleo**.

Upendeleo unahusisha kuwapendelea baadhi ya watu dhidi ya wengine na unaweza kuathiri haki.

iv) Ulinzi ni namna ya kujilinda dhidi ya **vitisho na hatari**.

Ulinzi unahakikisha usalama wa mtu binafsi na mali dhidi ya hatari zinazoweza kutokea.

v) Aina mbili (2) za rushwa ni **rushwa ya pesa na rushwa ya mali**.

Rushwa ya pesa ni kutoa au kupokea fedha vibaya, rushwa ya mali ni kutumia mali au rasilimali kinyume cha sheria.

5. Jibu maswali kwa ufupi

a) i) Nini maana ya utandawazi?

Utandawazi ni mchakato wa kuunganisha dunia katika sekta mbalimbali za uchumi, mawasiliano, siasa, na utamaduni kwa kutumia teknolojia na mtandao wa kimataifa. Hii inaruhusu kubadilishana maarifa, bidhaa, na utamaduni kwa urahisi zaidi.

ii) Andika nyanja mbili (2) za utandawazi.

Uchumi – biashara na uwekezaji wa kimataifa

Teknolojia – mawasiliano na teknolojia ya habari na mawasiliano

b) i) Ainisha faida mbili (2) za katiba isiyoandikwa.

Inarahisisha mabadiliko bila mchakato mrefu wa kisheria

Inaruhusu serikali kufanya maamuzi haraka kulingana na hali ya sasa

ii) Onesha kasoro mbili (2) za katiba isiyoandikwa.

Haina uwazi wa tarakimu, hivyo inaweza kutafsiriwa tofauti

Inapelekea ubaguzi wa kisiasa au kiutawala kwa wanasiasa wenye ushawishi mkubwa

c) Toa tofauti moja (1) kati ya Serikali ya Wilaya na Serikali ya Mkoa.

Serikali ya Wilaya inasimamia shughuli katika wilaya moja pekee, wakati Serikali ya Mkoa inasimamia mikoa yote ambayo inajumuisha wilaya kadhaa.

d) Eleza kwa ufupi faida mbili (2) za ushiriki wa Tanzania katika Jumuiya ya Afrika Mashariki.

Kupanua soko la biashara na mauzo ya bidhaa za Tanzania

Kuongeza ushirikiano wa kisiasa na kiuchumi na nchi jirani

e) Andika majukumu mawili (2) ya Mamlaka ya Kupambana na Rushwa na Uhujumu Uchumi Zanzibar.

Kuchunguza na kufuatilia matukio ya rushwa na uhujumu uchumi

Kutoa elimu na mwongozo wa kisheria kuhusiana na kuzuia rushwa

SEHEMU C: (Alama 40)

6. Elezea jinsi tunavyoweza kutatua matatizo ya umasikini na maradhi katika jamii.

Kutoa elimu bora na ufahamu wa afya kwa wananchi ili kuzuia magonjwa

Kuweka miradi ya maendeleo kama vile kilimo na ufugaji ili kuongeza kipato

Kuanzisha mipango ya kinga kama bima ya afya na chakula kwa maskini

Kuendeleza huduma za afya za msingi karibu na jamii ili kupunguza maradhi

Kuhamasisha ushirikiano wa jamii katika kusaidia wenye mahitaji

7. a) Taja vikosi vitano (5) vya Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar.

Jeshi la Kujenga Amani

Polisi wa Zanzibar

Kikosi cha Zimamoto na Uokoaji

Kikosi cha Usalama wa Majengo ya Umma

Kikosi cha Ulinzi wa Taifa

- b) Eleza kazi moja (1) ya kila kikosi ulichokitaja hapo juu.

Jeshi la Kujenga Amani – kulinda amani na usalama wa raia

Polisi wa Zanzibar – kudhibiti na kuzuia uhalifu

Kikosi cha Zimamoto na Uokoaji – kukabiliana na moto na dharura

Kikosi cha Usalama wa Majengo ya Umma – kulinda majengo ya umma na ofisi

Kikosi cha Ulinzi wa Taifa – kulinda mipaka na usalama wa taifa

8. Fafanua mafanikio manne (4) ya Jumuiya ya Afrika ya Mashariki.

Kuanzishwa kwa soko la pamoja la kibiashara

Kuimarisha usafirishaji wa bidhaa miongoni mwa nchi wanachama

Kukuza uwekezaji wa pamoja wa kimataifa

Kuendeleza ushirikiano wa kisiasa na kijamii

9. Elezea kwa ufupi malengo manne (4) ya Jumuiya ya Maendeleo ya Kusini mwa Afrika.

Kuimarisha amani na usalama miongoni mwa nchi wanachama

Kukuza maendeleo ya kiuchumi na kijamii

Kuunganisha masoko na kuwezesha biashara huru

Kusaidia nchi wanachama katika kutatua changamoto za kisiasa na kiuchumi

10. Chambua matumizi matano (5) ya misaada inayopata Tanzania kutoka Umoja wa Afrika.

Kujenga shule na miundombinu ya elimu

Kuboresha huduma za afya na zahanati

Kusaidia miradi ya maji safi na usafi wa mazingira

Kutoa misaada ya chakula wakati wa janga

Kuimarisha usalama na jeshi la polisi

11. Chora mchoro elekezi wa muundo wa ngazi za mahakama katika Jamuhuri ya Muungano wa Tanzania.

Muundo wa Ngazi za Mahakama:

- Mahakama ya Juu (Supreme Court)
- Mahakama ya Rufani (Court of Appeal)
- Mahakama Kuu (High Court)
- Mahakama za Wilaya na Mikoa
- Mahakama za Kitengo cha Mtaa na Kata